

Inhoud

Bij wijze van inleiding	11	J.H. Halbertsma	116
Allan, F.	13	Johannes Kuiper	118
Barentsz	18	A. Winkler Prins	121
Borkum	23	F.W. van Eeden	125
Brandaris	26	F.W. van Eeden	129
Dagje Schier	29	Ds. G.A. Wumkes	133
Dodeneiland	33	Hermano	138
Duinroos	36	Jac. P. Thijsse	142
Excelsior	38	R. Schuiling en Jac. P. Thijsse	145
Excursie	41	Gerard van Klinkenberg	149
Eidereend	45	J.P. Strijbos	151
Eierzoeker	48	C. Grilk	155
Griend	52	Henri Polak	157
Heks	55	Jac. P. Thijsse	160
Hoppen	58	Herman Besselaar	163
Imago (1)	64	S. van der Werff	166
Imago (2)	70	F. Koster	169
Kapitein Rob	72	J.P. Strijbos	173
Kerstdiner	75	Rinke Tolman	176
Kuuroord	80	Gerben Colmjon	178
Linnaeusklokje	87	Kees Hana	182
Lutine	89	Bert Garthoff	184
Noordelijk gevoel	92	Dick Hillenius	186
Noorderburen	94	Rendiermos	190
Paddestoel	97	Rotgans (1)	194
Paradijs	100	Rotgans (2)	197
Pestvogel	102	Schelp	200
Reisverhaal		Slauerhoff	203
Pieter van Cuyck	106	Spitsbergen	206
H. Potter	110	Stortemelk	208
Mr. J. Ackersdijck	112	Sundeklazen	224

Texelpad	228	Gerrit Knop	257
Veenbes	232	Jo Smit	259
Vlamingh	234	Walrus	262
Vlinders	238	Walvis (1)	264
Volksaard		Walvis (2)	269
Jaap Kunst	242	Walvis (3)	272
J. Drijver	248	West-Vlieland	275
Dr. J.W. van Dieren	248	Zeehond	278
L. De Jong-Mellema	252	Zeeschilderes	281
Louise Mellema	254	Zeezeiler	284
Hans Kessens	255		

Bij wijze van inleiding

‘Lief is mij het eiland geworden door het betooverende van zijn strand, zijn duinen en dorpjes, van zijn droomschoone belichtingen.’

Zo’n zin – van de volkskundige Jaap Kunst over Terschelling – mag ik graag lezen. Of neem deze, van de bioloog J.W. van Dieren over zijn eigen eiland: ‘Ik ken geen schooner moment dan het binnenvaren in de baai van Terschelling.’

Het zijn ware liefdesverklaringen. In de loop der tijden hebben schrijvers aan allerlei landschappen hun liefde verklaard: de bergen, de wouden, de tropen, de eilanden in de Stille Zuidzee. Maar ook dichterbij huis maakte het simpele landschap van strand, wad, duin en zee heftige emoties los. Achter de trefwoorden ‘Reisverhaal’ en ‘Volksaard’ vind u daar vele voorbeelden van.

Het gaat hier niet om vakantieromantiek, maar om diep doorleefde gevoelens. De eilandbewoners mogen dan een nuchtere indruk op de buitenwacht maken, toch hebben zij menig schrijver voortgebracht die slechts in bevlogen woorden over zijn geboorteplek kon spreken.

Naast de lofzang is er ook de klacht: waarom blijft alles niet bij het oude? Al vóór de tijd dat het massatoerisme zijn stempel op de eilanden drukt, wordt die klacht gehoord. In de ogen van de klagers is elke verandering een verslechtering. Helaas, het paradijs is geen eiland buiten de tijd. Overigens staat het vast dat het makkelijkst is om liefdevolle ontboezemingen over de eilanden te ontdekken in oudere geschriften dan in recente.

Desondanks zijn er ook nu nog heel wat mensen die een innige band met de eilanden hebben. Die aan het eind van het jaar een onvoldaan gevoel hebben als ze niet kunnen terugkijken op een paar weken vakantie op hun favoriete waddeneiland. Dat geldt ook voor mij. Variatie genoeg: kwelders vol trekvogels in de herfst; een winterwandeling over krakend bomijs op een schelpenpad; de eerste lentebloemen in het duin en in de zomer steevast de Open Vlie-

landse Tenniskampioenschappen. Maar al fiets ik voor de duizendste keer over de duinen naar het wad, waar het panorama van spiegelend water, wolken en verre, schijnbaar boven de zee zwevende schepen mij wacht, dan nog verveelt die vertrouwde aanblik mij geen moment. ‘Altijd keerden we tevreden en voldaan terug,’ schreef de grote natuurvriend Jac. P. Thijsse over zijn bezoekjes aan de waddeneilanden.

Eerder schreef ik een kinderboek over Vlieland en een bundel met noordelijke reisverhalen die in het waddengebied begint. Nu is er dan dit ‘liefdeswoordenboek’; een bladerboek, dat je van voor naar achteren en van achteren naar voren, kriskras, hoppend van het ene eiland naar het andere, van het ene tijdperk naar het andere en van de ene waddenreiziger naar de andere kunt lezen.

Allan, F.

Zo halverwege de negentiende eeuw schreef F. Allan, woonachtig op het eiland Marken, een aantal portretten van Zuiderzee- en wad-deneilanden. Van de laatste rij kwamen alleen Texel, Vlieland, Ameland en Schiermonnikoog aan bod. Het zijn geen reisverslagen, maar geografische en historische beschrijvingen, waarbij plaatselijke bewoners hem vaak van informatie voorzagen.

*

Bij Vlieland denkt hij meteen aan de mogelijkheid om dit eiland met Texel te verbinden – een verbinding die in de twaalfde eeuw door stormvloed werd vernietigd. Inpoldering zou maar liefst 30 000 bunder land opleveren, kleigrond van goede kwaliteit. Bovendien zouden de twee eilanden een hecht bolwerk vormen dat zuidelijker kusten tegen het watermonster zou beschermen.

De Vlielanders staan bij hem in een goed blaadje. ‘Over het geheel doen de Vlielanders zich niet ongunstig kennen. Jegens vreemdelingen zijn zij voorkomend en dienstvaardig, en met eenvoudige hartelijkheid deelen zij van hetgene hunne tafel oplevert mede. Hunne levenswijze is zeer eenvoudig. Men vergenoegt zich met de soberste spijzen en dranken (...). Uitgenomen de wijze van begraven bestaan er op Vlieland geene bijzondere gewoonten of vermaaken meer, evenmin als onbekende kinderspelen. Iedere jongen heeft een scheepje, om des zomers aan de zuidzijde des eilands, op de Waard, als het hoog water is, te zeilen. Zwemmen wordt bijna niet gedaan, ofschoon bijna alle Vlielandsche jongens moeten varen. Het begraven geschiedt nog eigenaardig: ofschoon bijna alle Vlielanders Protestanten zijn, wordt er des nachts een nachtlicht in de kamer geplaatst waar het lijk ligt.

Van het oude queesten, kweesten of vrijen, is alleen dit nog overgebleven, dat de verliefden of verloofden hunne bijeenkomsten meestal des nachts houden, en dus het grootste gedeelte van hun-

ne nachtrust aan dat voor velen zoo zalige genot opofferen, tot zoo- lang doorgaans, dat trouwen noodzakelijk is geworden. Echter moet men tot eer van Vlieland's jongelingschap zeggen dat zij hun meisje, als het eens zoo verre is gekomen, nimmer verlaten, maar door een wettig huwelijk als hunne vrouw eeren; al bestaan er dan ook soms geene genoegzame middelen van bestaan.

Over ruwe ondeugden, zooals bijvoorbeeld dronkenschap, vechterijen enz. valt hier hoogst zeldzaam te klagen. In beschaving staan de Vlielanders zeker niet achter bij de bewoners van andere zee-plaatsen. In hunne betrekking als loodsen, komen zij veel in aanraking met vreemdelingen. De zeevaart brengt ondervinding, menschen- en wereldkennis te weeg; en ofschoon dit vele aanleiding tot buitensporigheden geeft, zoo zou men nogtans der waarheid te kort doen, indien men omtrent hun zedelijk gedrag, over het algemeen, geen gunstig getuigenis gave: vandaar dan ook dat de dronkaard of losbandige algemeen verachting inboezemt.'

*

Het plan om tussen Ameland en Friesland een dijk aan te leggen kan eveneens op Allans instemming rekenen: 'Hierdoor zal, dewijl de stroom dan geen doortogt meer vindt, het terrein tusschen Ameland en den vasten wal spoedig door de achterblijvende slib worden verbeterd en verhoogd, en na eenige weinige jaren in eene vruchtbare landsdouwe herschappen zijn. Een tweede dijk van Hollum tot op den Zwartten Haan moet dan de indijking voltooijen, en daar, waar thans nog het zilte nat door tal van bodems wordt door-kliefd, zal men later welige korenvelden, grasrijke weiden en aangenaam gelegen hofsteden aantreffen. Hartelijk wenschen wij, dat een en ander eene spoedige verwezenlijking erlange, en Ameland daardoor eene schrede voorwaarts gebragt worde op den weg van ontwikkeling, vooruitgang en beschaving!'

Maar ook zonder dijk hebben de Amelanders al een flinke stap op deze weg gezet. 'Meerdere omgang met vreemdelingen, vooral ten gevolge der zeevaart, alsmede het verbeterd onderwijs, zullen daarvan wel de voornaamste oorzaken zijn. Onvermoeide werkzaamheid, en een open oor voor alles wat beschaving en vooruit-

gang, ten opzichte van landbouw, nijverheid enz. daarstelt, kenmerken deze beschaafde eilanders, die zich over het geheel door prijzenswaardige zeden, onderscheiden, wier gezellige verkeerling onderhoudend en aangenaam, en wier voorkomen vriendelijk en rond is.'

Vervolgens besteedt Allan aan een paar van die zeden enige aandacht. 'Heeft een jongeling plan, om met een of ander meisje eene nadere kennismaking aan te knooien (om te gaan vrijen, gelijk men het noemt), zoo gaat hij vooraf, des avonds tusschen zes en zeven uren, aan het bedoelde meisje vragen, of zij hem kan of wil opwach-ten. Vraagt hij dit na zeven uren, dan wordt hem zulks gewoonlijk geweigerd; aangezien men hem dan verdacht houdt, dat hij reeds anderen heeft gevraagd, of dat hij een zoogenaamd blaauwtje heeft ge-loopen. Krijgt hij een toestemmend antwoord, dan koopt hij eenige blaadjes koek, waarmede hij zich naar zijn uitverkorene begeeft, die intusschen voor een kop koffij zorgt. De vrij-tijd is gewoonlijk van 's avonds tien tot ... Behoeven wij nog te zeggen, dat die dus geko-zen tijd, wel eens aanleiding geeft tot gedwongen huwelijken? Niet ten onrechte wordt het vrijen op Ameland *opzitten* genoemd.

Eene andere gewoonte is het spelenrijden naar het Oerd. Jonge-lieden van beiderlei kunne hebben hier nog wel de gewoonte om des zomers met verscheidene wagens naar het Oerd te rijden, om daar, op hunne wijze, een *fête Champêtre* te houden. Men neemt dan eenige spijs en drank, eenige versnaperingen, en ook vuur me-de om koffij of thee te kunnen zetten; een speelman die de viool hanteert, mag daarbij vooral niet ontbreken. Men danst, zingt en springt, en brengt zoo den tijd in zorgeloze vreugde door, tot dat de avond valt, die hen, onder vrolijk gezang en onder 't accompag-nement der viool, huiswaarts keeren doet.'

*

Huidige eigenaar van het 'in zoo vele opzichten belangrijke eiland Schiermonnikoog' is jonkheer Edzard Tjaard van Starckenborg Sta-chouwer tot Wehe, lid van de Ridderschap der provincie Gronin-gen. 'Vroeger bezaten de Schiermonnikoogers eene belangrijke hoe-veelheid schepen, wier getal zelfs tot meer dan honderd beliep, en

die allen, voor eigen rekening dezer eilanders, in de vaart gebragt werden. Men noemde deze vaartuigen Snikken, en het meerendeel daarvan werd gebezigd tot uitoefening der vischvangst op de Noordzee. Destijds was dit eiland inzonderheid vermaard door de gedroogde schol, welke vandaar allerwege verzonden werd, en die nog heden ten dage aldaar het beste behandeld wordt.

Deze visch ontweek echter later meer onze kusten, zoodat de vangst verminderde en de Schiermonnikooger visschers genoodzaakt waren om, verstoken van deze broodwinning, zich van hunne snikken te ontdoen en van schepen te voorzien, geschikt om ter koopvaart te worden gebezigd (...).

Een ander gedeelte der bevolking legt zich op den landbouw toe, vooral sinds de landerijen, door de bemoeijingen van den Heer des eilands, die zorg droeg voor een doelmatige bemesting, eene vruchtbaarheid hebben ontwikkeld, welke veel verschilt met hunnen voormaligen toestand. Groeiden toen daarop slechts eenige dorre mosplanten, thans ziet men daarop de beste boom- en veldvruchten wassen. De aardappelen inzonderheid, munten door eenen overheerlijken smaak uit (...).

Over het geheel worden deze eilanders, waaronder er thans ook velen zijn die ten gevolge van verminderde welvaart in armoedige omstandigheden verkeerden, om hunne regtschapenheid, trouw en reine zeden algemeen geacht.

Hunne huishouding is in den regel eenvoudig, terwijl hunne klederdragt, ten opzichte waarvan vooral sommige vrouwen nogal pronk- en modeziek zijn, de gewone Friesche volksdragt is.

Hun verkeer met alle soorten van menschen, onafscheidelijk met het zeemansleven verbonden, maakt dat zij ook voor het meerendeel in uitwendige beschaving niet ten achteren komen.

Eene bijzondere gewoonte is de oprigting van eenen Meiboom, hier Kallemooi geheeten, en wel zaterdags voor Pinksteren, wordende dan de kermis, die drie dagen duurt, ingewijd. De jonge lieden planten namelijk op den avond van voormelden Zaterdag een mast in den grond, aan welks bovineinde een groenen boomtak bevestigd wordt. Aan deze laatste hangt een mand, waarin den haan gezet wordt, die, voorzien van genoegzaam voedsel, gedurende den kermistijd daar blijft hangen (...).

Het onderlinge verkeer der jongelieden, pleit zeer ten gunste van het zedelijk karakter der eilanders, en ofschoon dezen de meeste vrijheid wordt gelaten, zoo hoort men al zeer zeldzaam van onzedelijke bedrijven. Onechte geboorten hebben er hoogst zelden plaats, terwijl wij van huisselijke twisten geene voorbeelden kennen.'

Barentsz

Hij wil door 't ijzig Noord naar 't zingend Oosten heen.
Langs Nova Zemblaas kust, in storm en sneeuw verloren,
Wil hij naar China voort, en d'Indus op gaan sporen.
(...)

De hagel klettert neer, de sneeuwjagt stuift hun voor;
Een mist omvangt hen; de ijzel kleeft zich aan hun lompen:
Zij woelen voorwaarts, door de schotsen, door de klompen.
De kegels stollen aan den wimpel en den mast;
De voeten vriezen in het glibbrig gangboord vast;
Het roer beweegt niet; touw en tuig wil heen noch weder:
Zij worstlen voorwaarts; rijzen beurtlings, plompen neder,
Slaan loef- en lijwaarts om, aan duizend nooden prijs,
En dringen voort, en voort – en schieten vast in 't ijs.

Dit zijn slechts een paar regels uit het heldendicht dat Hendrik Tollens in 1819 aan de reis van Willem Barentsz, Jacob van Heemskerck en Jan Cornelisz Rijp wijdde. Het werd geschreven in een tijd toen het vaderland onder het Franse juk zuchtte. Om het moreel van het geknechte volk wat op te vijzelen, schreef Tollens zijn van chauvinisme doordrenkte epos. Een volk met een dergelijk groots verleden had ongetwijfeld nog een grootse toekomst vóór zich! Door toedoen van Conrad Busken Huet, een zuurpruim die het nationale erfgoed het liefst naar de lommerd had willen brengen, sloeg de waardering voor Tollens om in het tegendeel. Voortaan stond onze nationale dichter te kijk als een armzalige rijmelaar die zijn verzen met veel te veel tranen overgoot.

Barentsz wordt wel de 'Columbus van het Noorden' genoemd, al lijkt me die bijnaam rijkelijk overdreven. Barentsz ontdekte weliswaar Spitsbergen en Bereneiland, maar dat waren slechts buitengewesten in vergelijking met de Nieuwe Wereld. Bovendien was Nova Zembla al voor Barentsz' overwintering bij cartografen bekend. Zijn naam verbleekt eveneens bij die van andere Nederlandse

ontdekkingsreizigers als Abel Tasman en Jacob Roggeveen.

Het ging Barentsz niet om Bereneiland, Zwarte Hoek, Kaap Troost, IJshaven en Waaigat, maar om de schatkamers van Cathay (China). Via de zeeweg boven Siberië probeerde men de Spanjaarden en Portugezen, die de vaart op Amerika en Azië beheersten, te slim af te zijn. Volgens de geograaf Petrus Plancius lag er voorbij de Noordkaap een open poolzee. Helaas raakten de schepen vroeg of laat in het pakijs verzeild en daartegen waren de dunne houten wanden beslist niet bestand. Ook de navigatie-instrumenten waren ongeschikt om in de noordelijke mistige zeeën een vaste koers aan te houden. Wat kleding en voedsel betreft was men evenmin op een langdurig verblijf in arctische streken voorbereid. Met een stapeldieet van gezouten vis, pekелvlees, kaas, brood, bier en wijn, hield men zich de scheurbuik niet van het lijf.

Drie keer was Barentsz betrokken bij pogingen om Azië vanuit het noorden te bereiken. De eerste verkenningstocht, in 1594, kwam met gunstige berichten thuis. Weliswaar kwam Barentsz met twee schepen ten noorden van Nova Zembla in het pakijs terecht, maar de andere twee, die Nova Zembla aan de zuidkant passeerden, slaagden erin de Karische Zee te bereiken. Ze drongen zelfs nog verder naar het oosten daar, tot aan het schiereiland Jamal. Aan boord was men ervan overtuigd dat de zeeweg naar China gevonden was.

Vandaar dat er een jaar later een heuse handelsexpeditie werd uitgerust. Beladen met goederen vertrokken maar liefst zeven schepen naar de nieuwe route om de noord. Gaandeweg zakte de stemming aan boord. Pech en tegenspoed volgden elkaar op; er brak zelfs muiterie uit. De ijsgang was veel heviger dan het jaar ervoor. Barentsz stelde voor om te overwinteren, maar gezagvoeder Cornelis Nay zag niets in dat plan. Deze tweede expeditie liep op een totale mislukking uit.

De derde expeditie, die eveneens mislukte, groeide later uit tot een nationaal heldenepos. In 1995 en 1996 kreeg Willem Barentsz maar liefst twee herdenkingsjaren toebedeeld. In zekere zin is dat wel terecht; zijn derde zoektocht naar de noordoostpassage, die in 1596 begon, werd gevolgd door de eerste overwintering in het poolgebied, die tot juni 1597 zou duren, en vervolgens door een spectaculaire sloepentocht.

Op het Terschellinger strand verscheen in 1995 zelfs een nieuwe editie van het ‘Behouden Huys’. De naam van het echte Huys dook ook herhaaldelijk in de media op; Nederlandse archeologen en historici streken op de resten neer, in de hoop dat nog niet alle balken en voorwerpen door souvenirjagers waren weggesleept. Men hoopte ook het graf van Barentsz, die een paar dagen na aanvang van de terugreis stierf, te lokaliseren, maar die wens ging niet in vervulling. Terschelling doopte zijn naam zelfs om in het ‘Nova Zembla van Nederland’, een bijnaam die men niet al te lang in stand hield. Want Nova Zembla heeft de toerist niets te bieden, zoals Tollens al be- sefte:

Hier heeft de wintervorst zijn zetel opgeslagen!
Hier is zijn erf, zijn rijk! hier zijn geen lentedagen.

De ‘korte beschrijving’ die Gerrit de Veer van Barentsz’ drie noordelijke tochten heeft gemaakt, vormt een van de pronkstukken in de kast met reis- en expeditieverlagen. Door zijn gortdroge nuchterheid heeft het scheepsjournaal een grote dramatische kracht. Tollens voegt er in zijn heldendicht juist veel emoties aan toe. Hij laat de zeelui, die allen vrijgezel waren, zelfs jammeren om hun vrouw en kinderen. Nee, dan De Veer, die zich aldus tot het landsbestuur richt: ‘Mijne Heren. De kennis der zeevaart overtreft in nut alle andere kunsten...’ Je moet maar durven! Want wat is het nut van een reis die geen goud en specerijen opleverde maar slechts mutsen van vossenbont en haardkleedjes van ijsberenvel? En waarbij een schip verspeeld werd in de witte hel voorbij Kaap Troost? Het meest opvallend aan het voorwoord is echter dat De Veer nog steeds gelooft in de noordelijke zeeweg naar China: ‘Ik geloof dat de juiste koers nog wel gevonden zal worden... als men van de Noordkaap in Noorwegen een noordooster koers aanhoudt.’

Overwintering op Nova Zembla – dat is ook de titel van een boek van de Engelse oudmarineofficier Rayner Unwin. Dat is ook niet zo vreemd, want Unwin volgt De Veer van bladzij tot bladzij, van zin tot zin. Net als Tollens, laat Unwin de gevoelsdimensie sterker aan bod komen. Hij spreekt van de wanhoop, de ontreddering en de heimelijke angsten van de overwinteraars. Vooral probeert hij de

gedachten en gevoelens van deze zeelui vanuit hun achtergrond en tijd te begrijpen. Zo gaat hij in op hun (calvinistische) godsvertrouwen en op hun angst voor hekserij bij de Lappen en Samoje-den. Die angst was rond 1600 natuurlijk een heel reëel gegeven. In omringende landen als Frankrijk en de Duitse staten laaiden de brandstapels hoog op. Vroegere reizigers in noordelijke contreien hadden bericht over de heidense offerfeesten van de Lappen en de onheilvoorspellingen van de Samoje-den. Naar verluidt konden deze volken passerende schepen beheksen en wisten zij hoe een mooie lucht met storm en donderwolken gevuld moest worden. Pas aan het einde van de reis, als de sloepen de Noorse kust bereiken, vindt er een omslag in de waardering voor de Lappen plaats. Dan maakt een Lapse jager samen met een bemanningslid een voettocht over land naar de volgende baai, waar volgens geruchten een Nederlands schip voor anker ligt (het blijkt nota bene om het schip van Jan Cornelisz Rijp te gaan, die ruim een jaar eerder met Barentsz uitvoer en die de winter gewoon in Holland had doorgebracht). De Lap, die in zijn eentje terugkeert, heeft de terugweg in de helft van de tijd afgelegd. Dat wekt wel enige bevreemding bij de maats: 'Hij moet toverkunsten kennen.'

De Engelsman voegt het nodige aan het reisverslag van De Veer toe – hij plaatst dit in een historische en wetenschappelijke context. Hij geeft niet alleen een beeld van de zoektocht naar de noordoostelijke doorvaart, maar hij vertelt ook hoe het na Barentsz verder ging met de pogingen om de wateren boven Rusland en Siberië te bedwingen (de Zweed Nordenskjöld slaagde hier in 1878 als eerste in). Voorts maakt Unwin van andere poolliteratuur gebruik om bepaalde gebeurtenissen toe te lichten. Hadden de zeereizigers naar China bijvoorbeeld weet gehad van halo's en de werking van ijsmist in polaire streken, dan zouden ze op de heenreis niet zo bang zijn geweest voor de drie zonnen die ze opeens aan de hemelboog zagen verschijnen. Het raadsel van de vroege terugkeer van de zon, die op 24 januari al zichtbaar was, terwijl die dan nog een paar graden onder de einder hoort te verkeren, stelt Unwin evenmin voor problemen. Dit verschijnsel dient met begrippen als straalbreking en luchtspiegeling verklaard te worden.

'Luchtspiegelingen komen onder bepaalde atmosferische om-

standigheden voor, met name in woestijnen en in de poolgebieden,' stelt hij. 'Het beeld van iets wat vlak onder de echte horizon ligt, wordt erdoor opgetild en omgekeerd, zodat het binnen het gezichtsveld verschijnt (...). Deze luchtspiegeling was ongeveer twee weken zichtbaar, waarbij het beeld van de zon eerst van vier graden onder de zichtbare horizon omhoog werd getild en de brekingshoek vervolgens geleidelijk afnam totdat ze halverwege februari het werkelijke hemellichaam aanschouwden.'

Een opvallend, steeds terugkerend element in het journaal van Gerrit de Veer is het gevecht met ijsberen. Barentsz had tijdens een eerdere reis meegemaakt hoe twee bemanningsleden door beren werden verscheurd. Altijd waren de mannen op hun hoede voor het witte gevaar, dat snel en onverwacht kon toeslaan. Vooral als ze de dieren in open water tegenkwamen, volgde een meedogenloze jacht. Uit pure woede sloegen ze na afloop vaak de tanden uit hun bek. Hun musketten vormden meestal geen afdoend verweer tegen de roofdieren. Vandaar dat ze de beren soms met hellebaarden en bijlen te lijf gingen. Op de terugweg naar de kust is een maat zo door het dolle heen dat hij een beer met een bootshaak achternazit. Unwin verbaast zich over de razernij waarmee de berenjacht gepaard gaat. Natuurlijk, de beesten waren levensgevaarlijk en bovendien zorgde het gevecht voor afwisseling en sensatie. Maar volgens hem is er nog iets anders aan de hand: door beren te doden namen de mannen wraak op een wrede omgeving. Men zag de ijsbeer als het symbool van de macht en vijandigheid van het poolgebied en daarom werd hij zo fanatiek bejaagd. Eerst sloeg men Koning Winter de tanden uit de mond en daarna gebruikte men zijn jas als deken en zijn vet als lampolie.